

POLICY

Maailman
suurmiehet
“situationshipissä”?

Muunit ja
eskapismi

Kirja-arvostelu:
Toivo on tekoja

Tekijät

Vastaava päätoimittaja

Essi Sen

Päätoimitus

Elias Koivisto, Sanni Rapo, Nanna Rein, Topi Remes, Antti Ruoppi, Tinja Ryyänen, Essi Sen, Joel Tiessalo, Hertta Valanta

Taitto

Elias Koivisto, Sanni Rapo, Nanna Rein, Essi Sen, Joel Tiessalo

Editointi

Sanni Rapo, Antti Ruoppi, Essi Sen, Joel Tiessalo, Hertta Valanta

Kirjoittajat

Hilja Haase, Elias Koivisto, Ella Limingoja, Nikolai Martiskainen, Hertta Pasanen, Sanni Rapo, Nanna Rein, Topi Remes, Joel Tiessalo

Kuvittajat

Mathilde Bouley, Gummerus, Seppo Kivimäki, Elias Koivisto, Laura Lyytinen / Tammi, Sanni Rapo, Hertta Pasanen, Leevi Pienihäkkinen, Unsplash, Wikimedia Commons

Verkkojulkaisu

Sanni Rapo & Hertta Valanta

Kannen kuva

Valkoinen talo / Wikimedia Commons

Yhteystiedot

www.policylehti.com

Instagram: [@policymedia](https://www.instagram.com/policymedia)

Sähköposti: voopolicy@gmail.com

Julkaisija

Valtio-opin opiskelijat ry

Paino

Picascript

Painos: 60 kpl

ISSN 1235-4031 (painettu)

ISSN 2323-9468 (verkkojulkaisu)

Policy saa HYYn ainejärjestölehtitukea.

Sisältö

3	PÄÄKIRJOITUS
4	VIHAISET VOOLAISET
6	MAAILMANPOLITIIKAN KAUNIIT JA ROHKEAT
8	ONKO VIHOLLISENI VIHOLLINEN OIKEASTI YSTÄVÄNI?
11	ILMOITUSPALSTA
12	VIERAILU PAKO MUUMILAAKSOON -NÄYTTELYYN
16	MUUMIKONSERTTI VEI MUISTOJEN JA UNELMIEN MAAILMAAN
20	RUNOJA
21	MUISTOKIRJOITUS HÄNELLE, JOKA MENETTI
22	ELOKUVA-ARVOSTELU: SENTIMENTAL VALUE
24	KIRJA-ARVOSTELU: TOIVO ON TEKOJA
26	KIRJA-ARVOSTELU: ELEKTRA
28	YLIMÄÄRÄISTEN SORMIEN MUISTOLLE

Jollei joulua joku vuosi tulekaan

TEKSTI: TOPI REMES
KUVA: MATHILDE BOULEY

JOULU on jälleen nurkan takana ja pitelet kässissäsi vuoden viimeistä Policya. Vuosi 2025 oli maailmanpolitiikassa juuri sitä, mitä pelättiin: epävarmuutta ja ennakoimattomuutta.

Maailman myllerrys näkyy myös ihmisten mielissä ja synkissä pääkirjoituksissa. Tuoreimmassa nuorisobarometrissä vain 61 prosenttia vastaajista suhtautui optimistisesti omaan tulevaisuuteensa, mitä voi pitää romahduksena vuoden 2021 barometrasta, jolloin vastaava luku oli 80 prosenttia.

Usein väitetään, että nuorten tulevaisuususkon voidaan palauttaa ja ilmastoahdistus selittää yksinkertaisesti ratkaisemalla ongelmat. Toisin sanoen on järjetöntä olla onnellinen, jos asioiden tila ei anna sille katetta. Sinänsä looginen väite ei kuitenkaan ole kovin pragmaattinen.

KYSYMYKSY siitä, miten suhtautua maailman pahuuteen, kärsimykseen ja omaan etuoikeutettuun asemaan, on yhtä vanha kuin filosofia itse. Kuinka saada maailmasta hyvä, ja mikä on yksilön vastuu siinä?

Jos kaikki ihmiset tekisivät hyvin ja toimisivat oikein, kaikki olisi hyvin. Vaan kun eivät tee taikka toimi. Sota-aikana lottana ja sotilaskotisisarena toiminut 100-vuotias **Eva Multia** totesi Hesarin haastattelussa (2.12.) kuvaavasti:

”Maailma on ollut hullu alun pitäen. Mutta jos nyt verrataan esimerkiksi keskiaikaan, niin eiköhän tässä vuosisatojen aikana ole kuitenkin ollut toiveita parempaan menemisestä. Tätä kauheutta, joka nyt valitsee, on ollut kautta ihmiskunnan tunnetun historian.”

ERI aikojen filosofien konsensus on, että kärsimys kuuluu osaksi ihmiselämää, eikä sitä voi poistaa. Kärsimystä voi kuitenkin pyrkiä vähentämään. Maailma ei ole kehittynyt parempaan suuntaan sattumalta, vaan moni on ponnistellut mahdollistaakseen sen. Esimerkiksi positiivisen tasa-arvokehityksen suhteen on vaikeaa liioitella aktivismin merkitystä.

OLENNAISTA onkin tiedostaa maailman epätäydellisyys vajoamatta passiivisuuteen. Kirjassaan *The Revolution of Hope* (1968) saksalaisfilosofi **Erich Fromm** pohtii toivoa aikana, jolloin ilmassa oli toisaalta ydinsodan eksistentiaalista uhkaa, toisaalta vahvaa teknologiauskoa. Toivo ei ole Frommille passiivista odoteltua eikä optimistista toiveajattelua, vaan valmiutta kohdata epävarmuus ja tarttua toimeen lopputuloksen epävarmuudesta huolimatta. Tällainen toivo vaatii tuskallista tietoisuutta siitä, että omat yritykset korjata maailman vääryyksiä saattavat epäonnistua ja jäädä merkityksettömiksi.

JATKUVA valmius voi silti olla mielelle liikaa. Tästä näkökulmasta myös ajoittainen eskapismi esimerkiksi Muumilaaksoon voi olla ihan perusteltua (ks. sivu 12). Omasta hyvinvoinnista huolehtiminen ei ole itsekästä hedonismia, vaan tapa, joka mahdollistaa aktiivisen toivon pitkäaikaisen ylläpitämisen.

TÄMÄ on nykyisen päätoimituksen viimeinen lehti. Suuret kiitokset kaikille lehden tekoon vuoden aikana osallistuneille ja tietenkin lukijoille. Polycyn päätoimituksen puolesta toivotan kaikille rentouttavaa joulua ja onnellista uutta vuotta! •

Topi Remes
Päätoimittaja

VIHAISET VOOLAISET

Olipa taas se hetki vuodesta, kun Polvin porukka pakkautui suurimmalle ja kauneimmalle suuntana Tukholma. Vaikka Itämeren aallot kohtelivat meitä hyvin, VOOlaisella tuppaa olemaan aina jotakin sanottavaa. Päätoimitus on nyt palautunut seikkailuistaan ja valmis jakamaan, mikä risteilykansaa vitutti tällä kertaa.

“Homman nimi on sellainen, että ensiksi pyydetään tulemaan kannelle viisi, ja sitten kun tulet kannelle viisi, niin sitten lähdetään pois kannelta viisi.”

“MUA vituttaa se, että tää laiva heiluu. Ja MUA sattuu päähän. Ja MÄ en osaa limbota.”

“Mua harmittaa, että mää oon tosi humalassa ja kukaan muu ei oo yhtä humalassa ku mää.”

“Vituttaa se, että ylioppilastalot myytiin.”

“Vituttaa Turkin ulkoministerin **Hakan Fidanin** marraskuun alun Suomen-vierailun aattona toteutettu kolmen kurdiaktivistin pidättäminen. Vaikka poliittisesti aktiivisena ihmisenä joutuu tietyllä tapaa turtuu kun näkee kaiken sen paskan ja ne vääryydet joita kokoajan tapahtuu, tää

Hakan Fidan -juttu oli sellainen joka oikeesti pisti kunnolla vituttamaan. [--] VOOsselaista vituttaa, koska VOOsselainen on demokratian ja kansojen itsemääräämisoikeuksien puolustaja. VOOsselainen haluaa, että kullakin kansalla on oikeus puolustaa omaa kulttuuriaan, kullakin kansalla on oikeus puhua omaa kieltään, kullakin kansalla on oikeus määrätä omista asioistaan. Näiden uskon olevan arvoja, jotka jokainen VOOlainen jakaa. Oli se VOOlainen sosialisti, kommunisti, sosiaalidemokraatti, kokoomuslainen taikka kepulainen, on kansojen itsemääräämisoikeus ja demokraattisen itsehallinnon vaatimus vääjäämättä jokaisen VOOlaisen mielestä perusteltu. Turkin valtion asettama este tämän vaatimuksen toteutumiselle Kurdistanin alueen ja kurdien kansan kohdalla on eittämättä jokaisen VOOlaisen mielestä raikeä

loukkaus näitä perustavanlaatuisia periaatteita vastaan.”

“Mun paras kaveri meni just paa-nee ja mä halusin hengaa sen kaa.”

“Ensinnäkin mua oikeasti ärsyttää se, että Uusi Ylioppilastalo myytiin. Se oikeasti ärsyttää mua ihan vitusti. Mutta meillä on AINA Silja Serenade.”

“Kylterit. Aaltolaiset, matikan opiskelijat. Jostain syystä kun menee matikan tunnille, vittu kun siellä haisee aina joko hajuvesi tai se, ettei ihminen ole peseytynyt kahteen viikkoon. Luulin, että haju johtuu Aallon tiloista, mutta se olikin ne ihmiset.”

“Vituttaa se, ettei mua kutsuttu tänä vuonna Linnan juhliin tänä vuonna, vaikka kaikkeni tämän isänmaan puolesta tein.”

“Mua vituttaa, jos me ei voite-
ta fuksispektaakkelia, vaikka me
käytiin kaikilla rasteilla ja ollaan
oltu paras joukkue.”

“Tukholmassa kaikki on ihan hel-
vetin hienosti pukeutuneita ja
näytän itse ihan perseeltä.”

“Mua vituttaa se, että mä haluai-
sin keksiä jotain hauskaa, mutta
mä en keksi yhtään mitään.”

“Vituttaa tää vitun haastattelu.”

“Mua vituttaa se, etten mä oo
juonut tarpeeksi puhuakseni pas-
kaa HYYstä, koska HYY vituttaa
mua.”

“On ärsyttävää, kun lauletaan
Varpunen jouluaamuna -laulua,
ja ihmiset esittää ettei ne tien-
neet, ettei siinä pitänyt laulaa, ja
laulaa kuitenkin.”

“Oisin halunnut laulaa Säkki jär-
ven polkkaa karaokessa, mutta
mentiin sinne 14 minuuttia sen
jälkeen kun se alkoi, ja ne väitti,
ettei muka ehtisi laulamaan Säk-
ki järven polkkaa.”

“Miten voi olla, etten ole ollut
VOOssella kertaakaan käytävä-
tai hissisitseillä? Se vituttaa.”

“Minua vituttaa tällä hetkellä,
koska [REDACTED] varasti tör-
keästi, väkivalloin minun viini-
pullon.”

“Mua vituttaa se, ettei Mikkelin
Palloilijat nouse Veikkausliigaan,
vaan kyntää alasarjatasolla”

“SM-liigan sarjajärjestelmä pistää
vituttamaan, samoin Helsingin
Jokerit”

“Mua vituttaa ihan suunnatto-
masti tämä hikk... [“hik”] ...a.”

“Musta tulee ihan vitun analyytti-
nen filosofia -pilled. Jengi ei ym-
marrä sitä, jengi pitää mua vittu
hulluna tai jotain. Mutta se on
vitun jämpäitä juttua. Se on vitun
jämpäitä.”

“Miten voi olla, että jengi joka ei
käytä deodorantia ajattelee niin
kuin minä. Ja kukaan muu ei ajat-
tele niin kuin minä. Miten se voi
olla näin. Koska vittu filosofian
opiskelijat ei käytä deodorantia,
mutta ne ajattelee kuin minä. Mi-
ten voi olla näin?”

“Mun hyttikaverit kiusaa mua.”

“Oli aamulla vähän nöyryytetty
olo kun meni vähän yli.”

“Väsyttää, se vituttaa.”

“Steissin uudet liukuovet. Ne on
aivan surkeat.” •

Maailmanpolitiikan kauniit ja rohkeat

TEKSTI: ELLA LIMINGOJA

KUVITUS: HERTTA PASANEN

Maailmanpolitiikan näyttämöllä käydään parhaillaan läpi ehkäpä sekavin poliitikkojen "situationship". Donald Trump ja Xi Jinping esiintyvät julkisuudessa kohteliaan kumppanimaisina, mutta kulissien takana heidän suhteensa muistuttaa kaikkea muuta kuin vakaata suurvaltadiplomatiiaa – pikemminkin tulista, toksista ja äärimmäisen epäselvää romanssia. Kun lupaukset sinkoilevat ilman katetta ja rajat hämärtyvät, kaksi maailman vaikutusvaltaisinta miestä toistavat samaa draamaa, jonka moni meistä on kokenut omassa deittikulttuurissa: mitä ihmettä me oikein olemme toisillemme?

TAPAILIN kerran henkilöä, joka paljastui myöhemmin manipuloivaksi sarjapettäjäksi. Emme olleet ikinä virallisesti yhdessä, mutta romanssi oli sitäkin tulisempi. Varoitusmerkit olivat ilmiselviä, mutta olin siihen aikaan palavasti ihastunut, enkä halunnut uskoa, että ihastuksessani oli yhtäkään huonoa puolta.

Olen seurannut lukuisten ystäväieni situationshippejä läheltä, ja nähnyt myös omakohtaisesti, miten epäselvät suhdekuviot kukoistavat nykypäivän deittikulttuurissa. En silti koskaan tullut ajatelleeksi, että malliesimerkki situationshipistä löytyy itse asiassa maailmanpolitiikan eturivistä. Haluan nimittäin väittää, että kaksi maailman suurmiestä, **Donald Trump ja Xi Jinping**, ovat situationshipissä. Ja melko toksisessa sellaisessa.

URBAANISSA sanakirjassa määritellään situationship esimerkiksi seuraavanlaisesti:

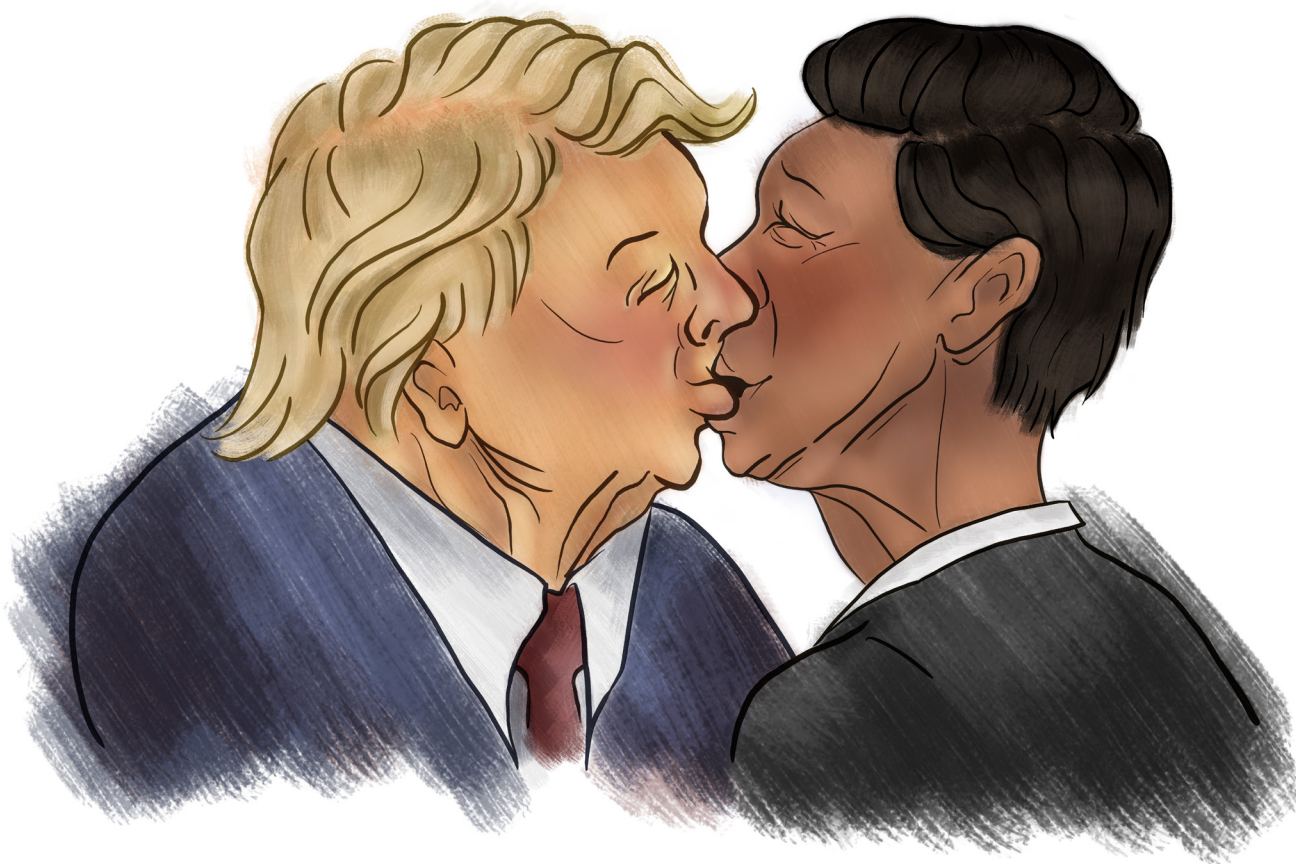
"When one or two motherfuckers take part in a relationship, but out of fear of making things serious or messy, do not label it, leading to said relationship, ironically, becoming more serious and messier."

KUN Trump ja Xi tapasivat loka-kuun lopussa Korean Busanissa, Trump pisteytti tapaamisen arviointiasteikolla 1–10 numerolla 12. Treffit olivat siis Trumpin mukaan varsin onnistuneet, mutta ihastuneena sitä tuppaakin usein laiminlyömään varoitusmerkit. "He told me, 'I will never do it as long as you're president.' President Xi told me that (he will never invade Taiwan), and I said, 'Well, I appreciate that.'" Minäkin olen joskus katsonut sormie-

ni läpi ihastukseni toimia, kun hän lupasi minulle kuun ja tähdet taivaalta, vaikka oli ilmiselvää, että hänen sanansa olivat vailla merkitystä. "En ikinä tekisi niin sinulle". Taiwan, toinen nainen – mitä näitä nyt on.

Ovatko Trump ja Xi loppupeleissä edes tilivelvollisia toisilleen? "Mitä me ollaan?" Niin kuin situationshipiin kuuluu, kahden maailman vaikutusvaltaisimman miehen välistä suhdetta värittää epäselvyys. Ollaanko kavereita vai jopa enemmän? Voidaanko oikeastaan antaa anteeksi toistemme virheet? Voidaanko virallistaa parisuhde?

SIINÄ missä Trump ylistää Xitä "hienona johtajana", Xi pitäytyy itselleen tutussa, kylmänviileässä lähestymistavassa. Hän ei juurikaan ylistä Trumpia, mutta toi pelimiehen elkein heidän Busa-

nin treffeillään esiin toiveensa siitä, että he voivat olla “kumppaneita, ystäviä”. Kuten niin monet aiemmin minulle ja ystäville, Xi antaa Trumpille lupauksia ilman todellisia toimia. Antaa ymmärtää, mutta ei ymmärrä antaa.

Roolit ovat selkeät. Trump on yli-innokas ja intensiivinen, ehkä jopa ensi kertaa rakastunut – rakkauden ja vihan välillä kun on vain ohut viiva – Xi pelimies, jolla riittää situationshippejä jokaiselle sormelle eikä häntä hetkauta yhden suhdesotkun sekoilut maailman läntisellä puolella. Situationshippeissä satuttavinta onkin usein se, että toiselle se merkitsee usein enemmän kuin toiselle.

SITUATIONSHIPIT ovat yleensä yhtä tunteiden vuoristorataa. Kun ystäväsi varoittavat sinua ihastuksesi liehuista punaisista lipuista, puolustat häntä ystäville vannon hänen olevan nyt parempi, muuttunut mies. “They’re treating us with great respect. I love my relationship with President Xi.” Seuraavassa lauseessa kiroat ihastuksesi alimpaan helvettiin. “We’re like their whipping post, the United States. We are being ripped by many countries, China being the No. 1 abuser. They do it better than anybody else.”

Trump ja Xi ovat molemmat siinä mielessä onnekkaita, että

heidän ympärillään on ihmisiä jotka saavat palkkaa toisen puheiden ja eleiden analysoimisesta. Itse olen tehnyt sitä ystäville täysin ilmaiseksi. Harvoin analysoiminen kuitenkaan selkeyttää tilannetta. Totuus nimittäin on, että situationshipille ominaiseen tapaan selvyyttä on usein mahdotonta saada edes tuntien ja taas tuntien analysoimisen avulla.

VAIKKA suhde on epäselvä, voi yön pimeinä tunteina kaikki tuntua selkeämmältä. “Hei rakas, oletko hereillä? Mietin näitä tulleja, anteeksi mitä sanoin.” “Muru, oon tässä alaovella, mulla on sulle soijapapuja.” •

Onko viholliseni vihollinen oikeasti ystäväni?

TEKSTI: NIKOLAI MARTISKAINEN

KUVA: VALKOINENTALO / WIKIMEDIA COMMONS / PUBLIC DOMAIN

Poliittisen areenan jakautuminen Yhdysvalloissa jatkuu ja jatkuu. Sekä äärioikeiston että niin kutsutun äärivasemmiston kannatus on noussut. Tämä näkyi esimerkiksi demokraattisen sosialistin Zohran Mamdanin noustessa mediatähdeksi hänen New Yorkin pormestarikisassaan tai Nick Fuentesin ja Groyper-äärioikeistoliikkeen suosion kasvamisessa ja heidän suunnatessaan valtamediaa päin vuosien sensuroinnin jälkeen. Nikolai Martiskainen pohtii tässä artikkelissa tapahtumia ja sitä, miten ne liittyvät poliittiseen hevosenkenkäteoriaan.

POLIITTISEN hevosenkenkäteorian voi selittää yksinkertaisesti näin: kun perinteisellä poliittisella kompassilla eli oikeisto–vasemmisto-jaolla liikutaan tarpeeksi kumpaankaan suuntaan, vastakohtat muistuttavat enemmän toisiaan kuin poliittista keskustaa. Populäärikulttuurissa teoria on usein viety vielä äärimmäisemmäksi kuin **Jean-Pierre Fayen** teoriasa. Esimerkiksi Israelin median edunvalvontajärjestö HonestReporting esittää teorian niin, että poliittinen kirjo lopulta kaartuu sisäänpäin ja päät kohtaavat. Heidän artikkelinsa jatkuu esittelemällä sen, miten heitä häiritsee se, että äärioikeisto on antisemiittinen salaliittoteorioiden kautta ja äärivasemmisto sen kautta, että he kutsuvat israelilaisia valkoisiksi kolonialisteiksi tai alkuperäiskansojen sortajiksi. Kerrottakoon vielä, että heidän sivunsa alalaidassa lukee ”Teidän anteliaat verovähennyskelpoiset lahjoitukset ovat todella merkityksellisiä.” Voisivat pistää perään vielä silmäniskun.

MYÖNNETTÄKÖÖN, että Israelin kansanmurhan tuomitseminen näyttää puuttuvan poliittisesta keskustasta lähes kokonaan. **Nick Fuentes** on ollut vuosia Israel-vastainen ja antisemitistinen. **Zohran Mamdani** puolestaan sanoi jopa aiemmin mainitulla Valkoisen talon visiitillään suoraan, että Israel suorittaa kansanmurhaa Gazassa. Osasyypoliittisen areenan jakautumiselle saattaa olla juuri se, että lähes kukaan demokraateista eikä republikaaneista ei suostu tuomitsemaan ilmiselvää ja faktuaalista kansanmurhaa.

Israelin kysymys on viime aikoina jakanut myös oikeistoa. **Tucker Carlson**, oikeistolainen poliittinen kommentaattori haastatteli Fuentesia kattavassa haastattelussa, jolla on yli 20 miljoonaa näyttökertaa eri alustoilla, ja haastattelusta leikatuilla klipeillä mahdollisesti vielä moninkertainen määrä alkuperäiseen haastatteluun verrattuna.

Tämä haastattelu muiden aiheiden muassa näennäisesti jatkoi Yhdysvaltalaisen oikeiston

Israel-myötäisempien poliitikkojen, kuten **Ben Shapiro**, ja Israel-vastaisten poliitikkojen, kuten Fuentesin, **Candace Owensin**, Tucker Carlsonin ja **Marjorie Taylor Greenen** välille. Greene erosi äskettäin virastaan kongressin edustajana viitaten syynä olleen republikaanien kahtiajako.

On myös muita aiheita, joissa äärioikeisto ja -vasemmisto ovat samaa mieltä. Toinen oikeistoa jakava aihe on **Epstein**-lista. **Donald Trump** teki kampanjoissaan paljon lupauksia, joita ei ole pitänyt. Yksi tärkeä on Epstein-listan julkaiseminen ja toinen hintojen laskeminen ympäri maan. Nähdäkseni varsinkin nämä ovat jakaneet Trumpin kannatuksen perustaa. Zohran Mamdani kampanjoi myös halvemmilla hinnoilla, mutta vasemmistolaisemmalla politiikalla: yhteisösupermarketeilla ja ilmaisilla bussilipuilla. Alussa viittasin Yhdysvaltojen äärivasemmistoon niin kutsuttuna äärivasemmistona, sillä tätä politiikkaa pidetään hyvinkin radikaalina, vaikkei se

Donald Trump ja Zohran Mamdani tapasivat Valkoisessa talossa.

Valkoinen talo / Wikimedia Commons / Public Domain

sitä todellisuudessa ole.

TRUMPIN ja Mamdanin tavatessa Valkoisessa talossa hiljattain yleisöt odottivat draamaa tai vihamielisyyttä. Paikalla olevat journalistit kysyivät hyvin johdattelevia ja provosoivia kysymyksiä, mutta Trump vaikutti aidosti pitävän Mamdanista. Uskon, että osasyynä tähän on se, että Trump haluaa saada horjuvalta perustaltaan poliittisia pisteitä sillä, että näyttää olevansa mukana laskemassa hintatasoa.

Uskon toisen aspektin olevan, että Trump mediapersoonana todella pitää karismaattisista ihmisistä, erityisesti voittajista. Mamdanilla on tällä hetkellä hyvin

paljon poliittista vetovoimaa ja liikehdintää. Hän on selkeä voittaja, ja Trump pitää voittajista, kuten tiedämme.

Kolmas aspekti voi olla se, että Trump pitää New Yorkia kotikaupunkinaan, eikä oikeasti halua tuhota sitä, vaikka miten uhkaileekin.

Yhdysvaltalainen oikeistomedia oli koko Mamdanin kampanjan ajan pelotellut yleisöään sanomalla, että Mamdani on vaarallinen sosialisti ja jihadist. Trump itse asiassa ei kampanjan aikana Truthannut mitään islamofobista. Samaa ei voi sanoa esim. Fox Newsistä. Heillä olikin hieman jauhot pussissa, kun presidentti piti Mamdanista ja oli

selvää, että heidän välillään oli kunnioitusta, jota media ei osannut odottaa.

Onko tässä muodostumassa jonkinlainen liitto amerikkalaisen skaalan mukaan äärioikeiston ja äärivasemmiston välillä? Tuskin. Mutta yllättäviä yhtymäköhtä selkeästi oli.

NICHOLAS J. FUENTES alkoi kiinnostamaan minua ilmiönä, kun ystäväni alkoi laittamaan minulle Instagram-kehoja tästä hyvännäköisestä, karismaattisesta ja hausasta miehestä. Ensimmäiset videoklipit, joita algoritmi minulle näytti, vetosivat minuun vahvasti. Niissä Fuentes puhui työläisten sorrosta ja oi-

keuksista. Siitä, miten todellinen rasismi ja ihonvärien eron aiheuttama viha sydämässäsi on pahasta ja epäkristillistä. Hän puhui raskaasti, vetoavasti ja karismaattisesti aiemmin mainituista asioista, Gazan kansanmurhasta, Epsteinistä ja pedofiilisestä eliitistä joka yritti suojella itseään. Kaiken tämän hän vaikutti sanovan aidosti, tunteella ja epäironisesti.

Sitten näin klippejä, joissa Fuentes selkeästi vitsaili. Hän käyttää paljon ironiaa, kun tilanne sitä vaatii. Klippejä, joissa hän harmittomasti katsoo *Minions 2:ta*, pelaa videopelejä tai vitsailee chattinsa kanssa. Sitten kun vihdoinkin Instagramin kuuluisa *alt-right pipeline* -algoritmi alkoi näyttää minulle Fuentesin todellisia näkemyksiä, luulin, että hän vitsaili. Hän sanoi kaiken pilke silmäkulmassaan, kuin leikitellen. Mutta kuullessani, että hän on sanonut ”Ironia on erityisen tärkeää. Se antaa meille paljon suojausta ja uskottavaa kiistettävyyttä meidän näkemyksistämme”, erityisesti holokaustin kieltämisen kontekstissa, en voinut enää valehdella itselleni. Mieshän oli uusnatsi. Natsi, joka ironisesti ja kyynisesti puhuu itselleni tärkeistä asioista.

Hän ei vihannut Israelia Gazan tilanteen takia, vaan siksi, että hän vihaa juutalaisia. Tilanne on minulle niin hämmästyttävä, sillä hän on puhunut myös siitä, miten antisemiittiset salaliittoteoriat, rasmin viljely ja kaikenlainen viha toisiamme kohtaan vain jakavat yhtenäistä työväenluokkaa/kansaa. Ja siitä, miten tuo viha ei tule meistä itsestämme vaan sitä ruokitaan meille ylhäältä alaspäin. Miten joku voi olla samaan

aikaan kahta mieltä? Mieleeni juolahtaa **Orwellin** teoksesta 1984 tuttu kaksoisajattelu.

Fuentes on siitä pelottava hahmo, että olin itsekkin lähellä hurahtaa häneen. Hänellä on paljon poliittista liikehdintää ja kiinnostusta tällä hetkellä. Hän on myös vahva johtaja, jolla on suuria suunnitelmia. Tällä hetkellä hän tekee sitä, mihin monet eivät pysty; mobilisoi nuoria kannattajiaan. Hän kehottaa heitä hankkimaan valtaa, tietoa ja taitoa sekä virkoja hallinnon sisällä. Kyseenalainen lähde¹ ilmoittaa, että 30–40% alle 30-vuotiaista republikaaneista ovat Fuentesin faneja, Groypereita.

Samanlaista organisoitumiskykyä ei tiettävästi tällä hetkellä löydy ääriivasemmistosta. Fuentes on useaan otteeseen kannattanut tätä ideaa. Hänen mielestään ääriivasemmiston pitäisi tehdä demokraateille samaa, mitä he tekevät republikaaneille, eli aiheuttaa kaaosta sekä sisäistä puraa. Ehkä. En vielä kukaan ole täysin varma, mitä hän oikeasti ajattelee mistäkin aiheesta. Olen oppinut, että voi olla tärkeämpää tarkastella henkilöitä heidän sanojensa sijaan heidän tekemisiensä kautta. Fuentes on niin syvästi ironiamyrkyttynyt, että voi olla, ettei hän itsekään tiedä, mitä oikeasti ajattelee. Mutta hänen tekonsa, se, miten hän mobilisoi kannattajiaan, kertoo hänestä kaiken tärkeän.

Ne harvat vasemmistolaiset kommentaattorit, joita Yhdysvalloissa on, ovat pitkään vaienneet Fuentesista. Esimerkiksi **Hasan Piker** ei ole halunnut riskeerata Fuentesista puhumista, ettei Fuentes saisi yhtään enempää

kannatusta tai huomiota. Mutta tilanne on muuttunut. Fuentesista puhutaan lisääntyvässä määrin valtamediassa, ja Pikerkin on joutunut hänestä puhumaan.

”**VIHOLLISENI** vihollinen on ystäväni.” Tulemmeko näkemään hevosenkenkäteorian toteutuvan käytännössä? En usko. Ääripäiden välillä tuntuu olevan iso aukko, joka johtuu päinvastaisista perspektiiveistä. Esimerkiksi Israelia voi nähtävästi vihata joko palestiinalaisia kohtaan kokeman empatiansa kautta tai kyynisesti heittäen syyt juutalaisen rodun niskoille. Itse olen mieluummin empatian kannalla. Elämme totuuden jälkeisessä ajassa, jossa oikeita mielipiteitä on hyvin helppo salata, ja se näyttää olevan voittava strategia. Siltikään en usko, että Fuentes onnistuu saamaan kovin montaa tämän hetken vasemmistolaista puolelleen. Mitä enemmän hänestä lukee tai näkee, sitä enemmän valveutunut vasemmistolainen kuulee varoituksetmerkkejen helisevän korvisaan. Toki en myöskään usko, että vasemmistolaisten käännätyminen on hänen agendalistallaan. Minusta näyttää enemmänkin siltä, että tavoitteena on harhauttaa heitä hetkellisesti ja elää uskotavan kiistettävyyden rajamailla, kunnes jotain suurempaa tapahtuu. Ja siihen hän on seuraajiaan jo valmisteellut. Groyperit haluavat tehdä Fuentesista keisarin. Ei anneta sen tapahtua. •

¹Linkattu jutun nettiversioon

HEI ystävät hyvät, jattakaa nyt herrajumala poika-Stubb rauhaan ja keskittykaa johonkin muihin asioihin ,vai pitää pahaa Han on teille tehnyt?!

“Teemu”

Lunastetaan ...

Yksi (1) vaalilupaus sekä yksi (1) sisäsiisti Vallan vahtikoira. Mielellään kerrostaloon sopiva, rakenteeltaan sopusuhtainen, savuton. Yhteydenotot toimittamiseen.

A. Raippa, Hermann

Sinä kelvoton ryökäle,

joka ilmoitit Päälisissa ja tarjosit hytissä n:o 167 “tunteellisen menon” sijaan influenssaviruksen, MENE ITSEESI!

“Vihainen VILustunut”

Tilaa aattona kotiisi ...

Wanhan Ajan joulupukki. Mak-sua pyydetään käteisen tahi väkiviinan muodossa. Huomi-oithan, ettei pukki vastaa mah-dollisesti aiheuttamistaan vau-rioista.

“Työtön työnhakija”

ILMOITUS!

Minun mielestäni tämän syksyn Pääliisi-lehdessä ei ollut kerta kaikkiaan mitään hauskaa.

Usko J. A. Toivo,
kirkkoherra, Lapua

PUKIN KONTTIIN ...!

Myydään Valtio-opin opiske-lijat ry:n kaappi sisältöineen 16. joulukuuta klo 17 vuoden viimeisen hallituksen kokouk-sen yhteydessä. Tarjolla mm. Tulista “baprika” wiinaa, vintaa-si haalarimerkkejä ynnä vähän käytetty metalli-ankkuri. Jou-lulahjaideoita vauvasta vaariin. Myytävän sisällön rahallinen arvo mittaamaton. Siis suun-taa Uudelle ylioppilastalolle, os. Mannerheimintie 5, 00100 Hel-sinki.

VAIN NOUTO! MMM

Puheenjohtaja, VOO ry

Uudenvuoden lupaus

Minä, allekirjoittanut, lupaan ja vakuutan Valtio-opin opiskeli-jain risteilyllä sattuneiden vir-heiden vuoksi luopua nestemäi-sistä paheellisuuksista ainakin tammikuun ajaksi.

Tapio Asukas, Hermann

Kadonnut

Tumma, fedora-mallinen mi-esten hattu, nähty tiettävästi Suomen aluevesillä marraskuun lopulla. Mikäli tiedät tapaukses-ta, pyydän teitä mitä ystävälli-simmin ottamaan yhteyttä leh-den toimitukseen.

P. Roomalainen

Yleisölle.

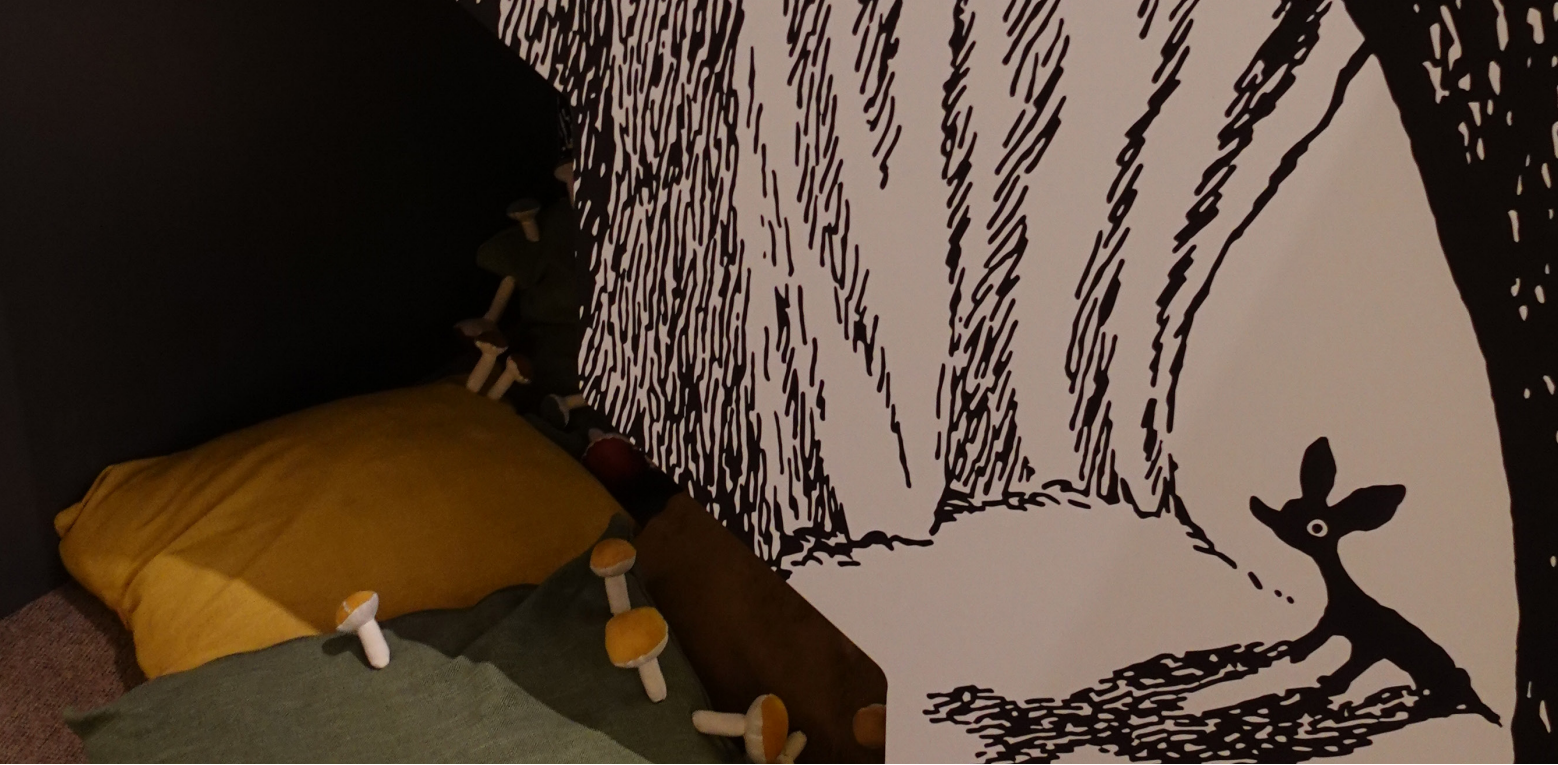
Tumman, fedora-mallisen miesten hatun tosiasiallinen omistaja ei enää toivo päähinet-tään takaisin syistä, joita ylei-seen julkaisuun ei ole soveliasta painattaa.

“Hattumies”

Toivotan hyvää joulua!

Kaikille paitsi kantilaisille.

Mauri Lintula, Töölö

Pako Muumilaaksoon -näyttely muistuttaa, ettei pako ole aina pahasta eikä juhlimista kannata lopettaa edes maailmanlopun kynnyksellä.

TEKSTI & KUVAT: ELIAS KOIVISTO

Ensimmäisen muumikirjan julkaisusta on tänä vuonna tullut kuluneeksi 80 vuotta. Arkkitehtuuri- ja designmuseon muumien juhluvuotta kunnioittava Pako Muumilaaksoon -näyttely tarjoaa tuoreen tavan tarkastella kaikille tuttuja muumitarinoita. Samalla näyttely on muistutus siitä, että joskus todellisuuden kohtaaminen käy parhaiten pakenemalla sitä.

A RKKITEHTUURI- JA DESIGNMUSEON lokakuussa avattu *Pako Muumilaaksoon* -näyttely valottaa **Tove Janssonin** suhdetta tilaan, arkkitehtuuriin ja muotoiluun. Se avaa kurkistusluukun taiteilijalle tärkeisiin paikkoihin, kuten ateljeekotiin Helsingin Ullanlinnassa ja kesäviettopaikkaan Klovharun karulla luodolla Porvoon saaristossa. Välissä näyttely kuljettaa museovieraan halki

Muumilaakson ja havainnollistaa arkistomateriaalien, valokuvien ja esineistön avulla, miten todellisuus ja kuvitelma nivoutuvat yhteen muumien satumaailmassa.

ATELJEEKOTI Helsingin Ullanlinnankatu 1:ssä oli Tove Janssonille unelmien täyttymys. Tornimainen asunto rakennuksen ylimmässä kerroksessa tarjosi Tove Janssonille ihanteelliset puitteet tehdä rakastamaansa

työtä ja elää itsensä näköistä elämää. Kun Tove Jansson ensimmäisen kerran saapui ateljeehen syksyllä 1944, ilmahälytys ulvoi ja tykit paukkuivat. Asettaessaan maalaustelineensä keskelle sodan runnomaa tilaa, Tove Jansson oli omien sanojensa mukaan ”täydellisen onnellinen”. Vaikka seinien ulkopuolella riehui sota, uudessa kodissaan Tove Jansson saattoi tuntea olonsa turvalliseksi.

Ateljeekodin seinien suojissa

syntyi Muumilaakso. Ensimmäisen muumitarinan *Småtrollen och den stora översvämningen* (Muumit ja suuri tuhotulva) Tove Jansson kirjoitti sodan keskellä, ja se julkaistiin vuonna 1945. Tarinassa seurataan, kuinka suuren tulvan erilleen ajama muumiperhe löytää monien käänteiden kautta takaisin yhteen ja asettuu asumaan kauniiseen laaksoon. Laaksosta muumiperhe löytää Muumipapan rakentaman hienon, kaakeliuunia muistuttavan sinisen talon, josta tulee koti ja turvapaikka niin muumeille kuin monelle muulle muumitarinoista tutulle hahmolle.

Muumitalon ovea ei lukita yöksi. Ja kun talonväki on toisaalla, avain ripustetaan seinään oven vierelle. Muumitalon ovela ei kysytä muukalaisen nimeä, taustaa tai vierailun syytä, vaan muumitalo tarjoaa suojan kaikille sitä milloinkin tarvitseville. Muumitalossa *ovi on aina auki*, kuten juhluvuoden tunnuslause kuuluu. Tuosta ovesta ovat muumitalon suojiin löytäneet myös lukuisat lukijat ympäri maailman.

MUUMILAAKSO symboloi siis turvaa, mutta vaaroista se ei koskaan ole ollut vapaa. Eksistentiaaliset uhat, kuten luonnonkatastrofit, haastavat Muumilaakson asukkaiden turvan tunnetta. Kirjassa *Kometen kommer* (Muumipeikko ja pyrstötähti) Muumilaakson rauha rikkoutuu, kun Muumipeikko ystävineen kuulee, että maailmanloppu on tulossa. Tähtitornissa kaukana Yksinäisillä vuorilla ystävykset saavat selville, että pyrstötähti lähestyy ja sen odotetaan koskettavan maata vain neljän päivän kuluksena elokuun seitsemännen päivän

iltana kello 8.42 tai neljä sekuntia myöhemmin. Pelko kaiken loppumisesta jäytää ystävyksiä, kun he aikaa vastaan taistellen rientävät takaisin kotiin Muumilaaksoon.

Ulkoisten uhkien ohella hankalat sisäiset tuntemukset horjuttavat Muumilaakson asukkaiden mielenrauhaa. Yksinäisyys, juurettomuuden kokemus, vapauden kaipuu ja omaan identiteettiin liittyvät kiperät kysymykset ovat osa elämää Muumilaaksossa. Aivan kuten me, myös Muumilaakson asukkaat voivat ajautua elämässään tuuliajolle, pulmatilanteisiin ja jopa vasten pahuutta. Vaaroja, vaikeita tilanteita tai hankalia tunteita emme siis pääse pakoon edes Muumilaaksoon.

Muumitarinoissa vaarat kohdataan ja pulmat ratkaistaan.

Pyrstötähdeltä piiloudutaan Nipsun luolaan, luolan suulle ripustetaan kuumuutta kestävä huopa ja luolan katossa oleva aukko peitetään kylpyammeella. Muumitalon puutarhasta kärrätään luolaan Muumimamman keltaiset ruusut uskoen siihen, että niistä jonkin ihmeen kautta on iloa vielä pidemmäksi aikaa. Pulmiin, niin pieniin kuin suuriin, löytyy muumitarinoissa aina ratkaisu. Ja niin kauan kuin ratkaisuja joutuu etsimään, voi Muumilaaksossa luottaa siihen, että myös keskeneräisenä ja itsensä kanssa kipuilevana kelpaa joukkoon.

Muumilaaksossa turvan tunne ei siis synny siitä, ettei vaaraa tai vaikeuksia ole. Se syntyy luottamuksesta siihen, että kaikesta selvitään – jos ei yksin, niin yhdessä.

Näyttely kokoa yhteen Tove Janssonille merkityksellistä esineistöä. Kuvassa Tove Janssonin maalausteline Ullanlinnankadun ateljееkotiä jäljittelevässä näyttelytilassa.

”Muumilaaksossa turvan tunne ei synny siitä, ettei vaaraa tai vaikeuksia ole. Se syntyy luottamuksesta siihen, että kaikesta selvitään – jos ei yksin, niin yhdessä.”

EPÄVARMOINA aikoina, kun ei ole tietoa siitä, mitä huominen tuo tullessaan, paras hetki on juuri tämä hetki. Matkalla tähtitornilta takaisin Muumilaaksoon Muumipeikko matkatovereineen osuu tanssilavalle. Taivas ja met-

sä ovat leimuavan pyrstötähden punaiseksi värjäämät, ja aikaa maailmanloppuun on vain kaksi päivää.

”Minä haluan tanssia!” Niiskuneiti huudahtaa käpäliään taputtaen. ”Ei meillä ole aikaa tanssia,

kun maailmanloppu on tulossa”, Niisku vastaa. ”Mutta jos me ylipäätään aiomme tanssia, niin se on tehtävä nyt”, Niiskuneiti julistaa. Ja niin ystävykset lopulta päätyvät tanssimaan aina aamun sarastukseen saakka.

Juhlilla on muumitarinoissa erityinen merkitys. Vaikka juhliminen kriisin keskellä voi tuntua asiattomalta, juuri vaikeina hetkinä juhlien arvo ja merkitys korostuvat. Muumitarinoissa juhliminen ja tanssiminen ei ole silkkaa ilonpitoa, vaan ne ovat keino vastustaa epätoivoa. Juhliminen on teko, jolla ylläpidetään toivoa ja valetaan uskoa. Juhlat julistavat maailmalle: ”Elämä ei ole ohi, ei ainakaan vielä.”

Kun ystävykset lopulta pääsevät takaisin Muumilaaksoon juuri ennen pyrstötähden tuloa, on heitä vastassa Muumimamman Muumipeikolle leipoma syntymäpäiväkakku. Vaikka pyrstötähti on saanut meren haihtumaan, joen kuivumaan ja Hemulin postimerkkikokoelman hajoamaan taivaan tuuliin, vieläkin ei ole liian myöhäistä käydä juhlimaan. Piisamirotan karvaisen takapuolen tähden Muumipeikon syntymäpäiväkakulla ei tosin ole lopulta juurikaan osaa niissä juhlissa.

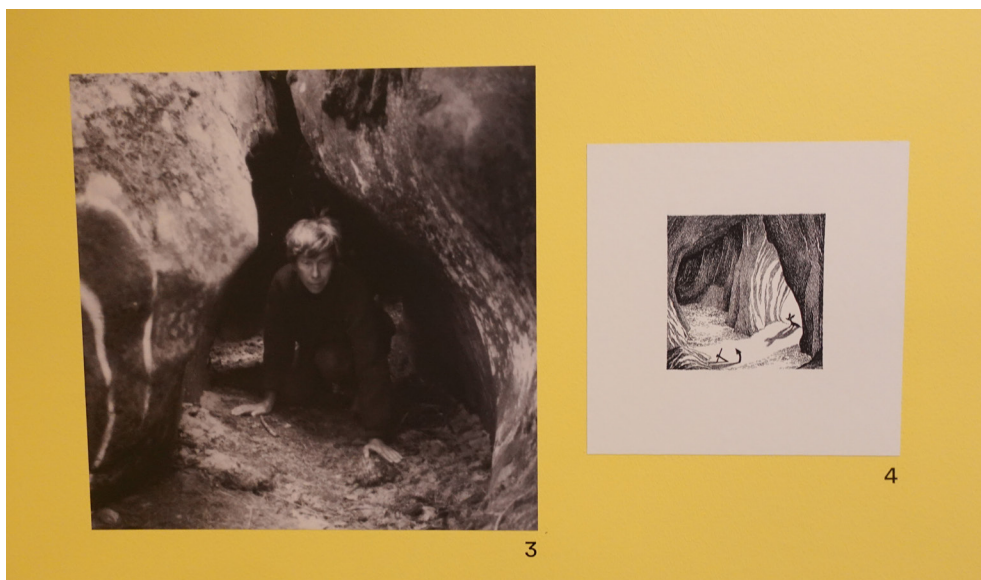
Juhlat, tanssi ja musiikki kuuluvat muumitarinoihin, mutta ne olivat myös osa Tove Janssonin elämää. Näyttelyssä on esillä vinyylilevyjä Tove Janssonin laajasta vinyylilevykokoelmasta.

PAKO MUUMILAAKSOON

-näyttely tarjoaa tuoreen tavan tarkastella kaikille tuttuja muumitarinoita. Kotiin ja kodittomuuteen, yksinäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä turvaan ja turvattomuuteen liittyvät teemat, jotka toistuvat muumitarinoissa, on tuotu hienosti osaksi näyttelyä. Näyttelyssä näitä teemoja peilataan oivaltavasti ympäröivään todellisuuteemme ja aikamme arkkitehtonisiin innovaatioihin.

Samalla näyttely muistuttaa eskapismin myönteisestä voimasta. Todellisuuden pakoilu ei aina ole pään pensaaseen pistämistä. Se ei aina tarkoita silmien ummistamista tai korvien tukkimista. Todellisuuden pakeneminen voi myös olla vetäytymistä sellaiseen paikkaan, missä todellisuudesta tuttujen haasteiden käsittelemiselle on paremmat edellytykset.

Muumilaaksosta, jossa vaaroista ja vaikeista tilanteista

Näyttely havainnollistaa, miten Tove Janssonin elinpiiri näkyy muumitarinoissa. Vasemmanpuoleisessa kuvassa Tove Jansson lapsuuden leikkipaikassa luolassa Pellingin saaristossa. Oikeanpuoleisessa kuvassa Nipsu kurkkimassa omaan luolaansa.

huolimatta vallitsee perusturvallisuuden tunne, voimme löytää uskon huomiseen ja oman sisäisen rohkeutemme sen kohtaamiseen. *Pako Muumilaaksoon*

-näyttely osoittaa luovalla ja leikimielisellä tavalla, miten toisinaan todellisuuden pakeneminen voikin olla mitä parhain tapa kohdata se. •

Kuvassa Niisku tanssimassa vedenneidon kanssa kirjassa Muumipeikko ja pyrstötähti.

Muumikonsertti vei muistojen ja unelmien maailmaan. Sitten se herätti arvostamaan juuri tätä hetkeä.

TEKSTI: ELIAS KOIVISTO

KUVAT: ELIAS KOIVISTO, LUIKAUS OY / SEPPO KIVIMÄKI & LEEVI PIENIHÄKKINEN

Helsingin Musiikkitalossa kuultiin marraskuussa 2025 muumimusiikkia ensimmäistä kertaa koskaan suuren orkesterin esittämänä. Muumikonserttien järjestäminen oli kulttuuriteko, joka sai pohtimaan, mikä muumimusiikista tekee niin ihmeellistä ja miksi se liikuttaa ihmisiä vielä aikuisenakin.

MUUMILAAKSON TARINOITA -animaatio-sarja on tuttu suurelle osalle suomalaisista. Suomessa vuonna 1991 ensiesityksensä saaneen animaation parissa vartuneet muistavat elävästi sarjan suuria tunteita herättäneet kohtaukset ja kykenevät siteeraamaan sanatarkasti muumihahmojen animaatioissa kuultuja lentäviä lausahduksia. Keskeinen osa sarjan viehätysvoimaa piilee kuitenkin animaation taianomaisissa taustamusiikeissa, jotka luovat animaation kohtauksiin aivan erityisen tunnelman ja ovat omaleimaisuutensa tähden tuttuja myös monelle niistä, jotka eivät ole sarjaa koskaan katsoneet.

Säveltäjä ikonisen muumimusiikin takaa on kuitenkin jäänyt monelle tuntemattommaksi. Tilanteen korjaamiseksi **Heikki Ranta** ja **Seppo Kivimäki** julkaisivat heinäkuussa 2023 dokumentaarisen YouTube-videon *Sumio Shiratori – Suomen tunnetuin tuntematon säveltäjä*,

joka ensimmäistä kertaa koskaan raotti salaperäisyyden verhoa säveltäjän ympärillä. Ranta ja Kivimäki tuskin osasivat tuolloin aavistaa, millaisen tapahtumien ketjun he olivat saattaneet alulle. Video sai hurmioituneen vastaanoton ja teki näkyväksi sen, miten merkitykselliseksi lukuisat suomalaiset olivat **Sumio Shiratorin** säveltämän muumimusiikin kokeneet. Videon kommenttikenttä täyttyi viesteistä, joissa kiiteltiin paitsi Rantaa ja Kivimäkeä tärkeäksi koetun videon tekemisestä myös Shiratoria kauniin ja merkityksellisen musiikin säveltämisestä.

Taiten tehtyä videota voi jo itsessään pitää kulttuuritekona, sillä se onnistui piirtämään suomalaisille aiempaa tarkemman kuvan Sumio Shiratorista. Samalla se tiivistyi yhteen suomalaisten ylisukupolvisesti Shiratoria kohtaan kokeman kiitollisuuden ja välitti tämän lämpimän viestin myös säveltäjälle itselleen. Vide-

on suurimmaksi ansioksi voidaan kuitenkin katsoa se, että sen seurauksena muumimusiikki saatiin soimaan Helsingin Musiikkitalossa muumien 80-vuotisjuhluvuonna.

TUNNELMAA Helsingin Musiikkitalossa ennen sunnuntain 30.11. ensimmäistä muumikonserttia voisi kuvailla onnentäyteiseksi mutta hieman epäuskoiseksi. Muumimusiikin kuuleminen ihka oikean orkesterin esittämänä on ollut monen *Muumilaakson tarinoiden* kanssa kasvaneen unelma, mutta tuon unelman toteutumiseen tuskin monikaan on aidosti uskonut. Kun liput Musiikkitalon konsertteihin tulivat myyntiin keväällä 2025, ne vietiinkin käsistä ja myytiin loppuun vain minuuteissa. Suosiota seurasi ilmoitus lisäkonsertista ja lopulta viiden kaupungin kattavasta Suomen kiertueesta keväälle 2026.

Musiikkitalon isojen lasiikkunoiden takana marraskuinen

iltapäivä on hyinen ja hämärä, mutta sisällä tunnelma on lämmin. Vaikka *Muumilaakson tarinoita* on lapsille suunnattu piirrosanimaatio, Musiikkitalon aulaan pakkautuneista, monenkirjaviin muumipaitoihin sonnustautuneista konserttivieraista suurin osa on 80- ja 90- lukujen sekä 2000-luvun alun kasvatteja. Lapsia Musiikkitalolle näyttää eksyneen vain vähän. Näky pakottaa pohtimaan, mikä oikein on muumimusiikin salaisuus. Miksi *Muumilaakson tarinoita* -animaatio ja sen taustamusiikit liikuttavat ihmisiä vielä aikuisenakin?

Ilmiön yksinkertaisin selitysmalli nojaa nostalgiaan. Muumimusiikki, jonka monet yhdistävät animaation mieleenpainuviin kohtauksiin, nostaa pintaan väkeviä tunnemuistoja. Ne herättävät kuulijassa nostalgian tunteen, joka on yhtäältä haikea ja kaihoisa, toisaalta lämmin ja hekumallinen. Juuri tätä tunnetta monet muumikonserttiin saapuneista kertovatkin tulleen hakemaan.

Nostalgiaannalkä ei kuitenkaan yksin selitä muumien ja muumimusiikin suosiota. Monelle konserttivieraalle *Muumilaakson tarinoita* on nimittäin paljon enemmän kuin vain muisto lapsuudesta. Se on sarja, joka viihdyttää edelleen.

Kolmekymppinen **Aino Sulonen**, joka on saapunut konserttiin äitinsä kanssa, kertoo, ettei ole koskaan lakannut katsomasta animaatiota. ”Katson edelleen muumeja aina viikonloppuamuisin”, Sulonen sanoo naurahtaen.

Monet konserttiin saapuneista kertovat animaation – sen viiptylevien kohtausten, terävästi

kirjoitetun dialogin ja muumikirjoista tutun tunnelman – tuovan iloa ja nautintoa vielä aikuiseenakin. Sarjan pariin palataan aina uudestaan ja uudestaan – milloin tautia pakoon, milloin seikkailun perässä, milloin siitä yksinkertaisesta syystä, että on vain sen aika.

”Yhdessä vaiheessa laitoin muumit pyörimään aina, kun olin kipeä”, kertoo Vaasasta konserttiin saapunut **Elina Pätsi**. ”Mutta nykyisin laitan muumit uudelle katselukierrokselle ihan tasaisin väliajoin”, Pätsi jatkaa.

Animaation tavoin Shiratorin säveltämä muumimusiikki on monelle muutakin kuin kaiku lapsuudesta. Se ei ole jäänyt vangiksi liikkuvien piirroskuvien taakse, vaan monet konserttivieraat kertovat kuunnelleensa muumimusiikkia vuosien saatossa hyvinkin paljon eri yhteyksissä – joskus opiskellessa, joskus töitä tehdessä, joskus muuten vain.

”Joka tilanteeseen löytyy sopiva muumimusiikki”, vakuuttaa konserttia kuuntelemaan tullut **Martta Ponto**. ”Olen kuunnellut muumimusiikkia esimerkiksi kandia ja gradua kirjoittaessa.”

Ponto kertoo saaneensa muumimusiikit serkultaan erillisinä MP3-tiedostoina 20 vuotta sitten ja tunnustaa asettaneensa muumikipaleita jopa puhelimensa hälytys- ja herätysääniksi.

”Niitä iloisia ja positiivisia, ei liian jännittäviä!” Ponto täsmentää kiireesti.

Selitys Shiratorin muumimusiikin suosiolle löytyykin musiikista itsestään. Konserttivieraat kuvailevat Shiratorin musiikkia oivaltavaksi, vivahteikkaaksi ja monipuoliseksi. Shiratori luo

musiikillaan erilaisia tunnelmia ja herättää kuulijassa monenlaisia tunteita – myös muita kuin nostalgisia.

”Muumimusiikissa on kaikki tunneskaalat”, Elina Pätsi toteaa ytimekkäästi. ”On kaihoa, melankoliaa ja iloa”, Pätsi listaa.

Myös säveltäjä ja pianisti **Tuomas Turriago**, joka on saapunut muumikonserttiin perheensä kanssa, antaa Shiratorin säveltämälle musiikille aivan erityisen arvon.

”Shiratorin muumimusiikissa on jokin sellainen unenomainen piirre, joka johdattaa kuulijan jonkin ihmeellisen haavemaailman kaukaiseen kolkkaan, minne ei monikaan musiikki voi viedä”, Turriago muotoilee.

Muumimusiikkia kuuntelemaan saapuneita ei siis yhdistä vain nostalgiaannalkä. Heitä yhdistää myös – ja ehkä ennen kaikkea – poikkeuksellisen hyvä musiikkimakua.

Elina Pätsi oli taiteillut Sumio ja Emiko Shiratorille kiitoskortin, jonka hän pääsi ojentamaan Shiratoreille henkilökohtaisesti konsertin väliajalla. Kuva: Elias Koivisto

”Muumimusiikkia kuuntelemaan saapuneita ei yhdistä vain nostalgiannälkä. Heitä yhdistää myös poikkeuksellisen hyvä musiikkimaku.”

MUSIIKKITALON konserttisalin ovien sulkeuduttua tunnelma täydessä salissa on odottava ja hieman jännittynyt. Kun taide herättää ihmisissä näin suurta kiinnostusta, taiteen tekeminen on sen tekijöille paitsi kiitollista myös epäilemättä hieman kauhistuttavaa. Kun käsissä on vielä jotakin suomalaisille niin pyhää kuin muumit, paineet onnistua ovat varmasti kovat.

Muumimusiikkia TV-sarjasta *Muumilaakson tarinoita* on konsertti, joka lunastaa kaikki sille asetetut odotukset. Sepo Kivimäen ja Heikki Rannan yhteistyönä syntynyt käsikirjoitus on taidokkaasti rakennettu. Konsertissa musiikki, videot, valot ja teksti tukevat toinen toistaan, ja ne muodostavat eheän kokonaisuuden. Konsertin temaattinen rakenne tekee konsertista tunte- ja vaiherikkaan matkan halki Muumi-laakson. **Tuittu Koskisen** ja **Taimi Tornikosken** sovittukset ovat paikoitellen rohkeita, mutta niistä kuuluu läpi syvä kunnioitus Shiratorin alkuperäisiä sävellyksiä kohtaan. **Sini Korhosen** johtama orkesteri tulkitsee muumimusiikkia am-

mattitaidolla ja itseään säästelemättä koko liki kaksi ja puoli tuntia kestävänsä konsertin ajan.

Muumikonsertti on sarja toinen toistaan sykähdyttävämpiä hetkiä. Kun **Hanna Heljaste** vangitsee Jääroutan kylmävän hengen kristallinkirkkaalla äänellään, sen kuuleminen paikallaan tuntuu etuoikeudelta. Kun animaatiotarjassa kertojalle äänensä antanut **Leena Uotila** lausuu tunteikkaat ja herkäät välijuontonsa, ne ovat kuin loitsuja, jotka avaavat portaalien lapsuu-

teen. Kun **Emiko Shiratori** nousee lavalle ja tulkitsee animaation alkuperäisen tunnussävelmän *Yume no Sekai e* (Unelmien maailmaan) tuntuu kuin kaikki unelmat – niin unohdetut, haudatut kuin muilta salatut – voisivat vielä käydä toteen. Ja kun Sumio Shiratori lopulta konsertin päätteeksi astelee lavalle, kylmä värähdys käy halki katsomon ja saa yleisön nousemaan kuin yhteisestä sopimuksesta osoittamaan seisten suosiotaan säveltäjälle.

Sumio Shiratori ja Emiko Shiratori kuvattuna Helsingin Musiikkitalossa tiistaina 25.11. Kuva: Luikaus Oy / Leevi Pienihäkkinen

MUUMIKONSERTTI jättää jälkeensä lämpimän ja kiitollisen tunteen. Se saa ajattelemaan, että maailmassa, jonne **Tove Jansson** on luonut muumit, on lopulta aika hyvä elää. Maailmassa, jossa on muumien lisäksi pieni joukko muumimielisiä ihmisiä, jotka järjestävät muumikonsertteja, on vielä parempi elää. Mutta kaikkein parasta on elää maailmassa, jossa on muumien ja muumikonserttien lisäksi suuri joukko muumimielisiä ihmisiä, jotka jakavat rakkauden muumeja ja muumimusiikkia kohtaan. Muumikonsertin ansiosta tiedämme nyt, että elämme sellaisessa maailmassa. •

Runoja

KUVITUS: SANNI RAPO

*Ole lempeä sille, mikä sydämessäsi vielä odottaa
nimeään
opettele rakastamaan kysymyksiä, kuin suljettuja
huoneita
kirjoja, jotka on kirjoitettu vieraalla kielellä*

*älä etsi vastauksia,
niitä ei voida sinulle antaa, koska et pystyisi niissä
vielä elämään
ja tarkoitus on elää, kokea kaikki
tässä hetkessä sinun tulee elää kysymyksissä*

*ehkä vähitellen, hiljaa ja huomaamatta, jonain
kaukaisena päivänä
löydät itsesi elämästä vastauksia.*

*Rainer Maria Rilke (kokoelmasta Letters to a
Young Poet, suomennos Hilja Haase)*

*Muisto sinusta,
kulkee hiljaa mukanani,
kuin varjo, joka tietää nimeni,
pelkoni, sen mitä yritän paeta*

*ei pyydä mitään,
vain avaa oven,
huoneeseen,
jossa en muistanut asuvani,
mutta johon olisin tahtonut jäädä*

*kaipaus on arpi,
joka ei vuoda verta,
mutta pitää minut valveilla*

*kuin äidin lempeys,
joka hiljaa lupaa,
että jonain iltana,
joku vielä haluaa.*

Hilja Haase

Muistokirjoitus hänelle, joka menetti

TEKSTI: HERTTA PASANEN

Muistokirjoituksen kuuluu olla menneen elämän ylistys, mikä on ironista, koska sitä ympäröi iäti kuolema. Menehtynyttä ympäröi liuta surevia, ja surun rituaaleissa paljastuu myös kulttuuriimme sidonnaisia asenteita ja tapoja.

NEKROLOGI: kuolleen henkilön elämää kuvaava kirjoitus, tuttavallisemmin; muistokirjoitus.

ON luonnollista kirjata ylös menetetyn ihmisen elämänvaiheita. Se edistää todistetusti suruprosessia ja tuo sen keskelle pysyvyyttä; edes jokin osa menetetyistä ihmisistä on paperilla eikä sitä voi pyyhkiä pois menetetyn hengen tavoin. Muistokirjoitusten avulla surussa myötäeläneet pystyvät pistäytymään jollakin asteella surevan mielenmaisemassa. Onkin hieman harmillista, että tyypillinen suomalainen muistokirjoitus ei juurikaan anna tilaa surevan omille tunteille. Vaikka nämä tunteet ovat usein keskiössä siinä, miksi muistokirjoitusta on alkujaan ryhdytty kirjoittamaan.

Suomalainen kulttuuri mieltää suremisen vahvasti ihmisen yksityiselämän piiriin kuuluvaksi. Väitän, että muistokirjoitusta voi pitää yleisesti hyväksyttynä julkisena haltuunottona surusta. Se kuitenkin keskittyy kunnioittamaan edesmennyttä, vaikka hän saattoi olla monin tavoin ristiriitainen ja kunniaton henkilö, niin kirjoittajalle kuin muille. Mielestäni etenkin vanhempien ikäpolvien asennoituminen havainnollistaa sanomaani hyvin. He ovat eläneet erilaisessa maailmassa, jossa suru ja muut siihen liittyvät monimutkaiset tunteet on ollut tapana kätkeä syvälle, koska niiden käsittelyyn ei välttämättä ole ollut resursseja. Sen myötä muistokirjoitus läheiselle on saattanut olla merkittävä tapa jäsentää menetystä niin itselle kuin muille.

Menetetyn muistamisen lisäksi kuuluisi muistaa myös menettänyttä. Suru jättää pysyvän jäljen, ja monet luonnehtivat sen vievän palan itsestään mukanaan. Ihminen voi määritellä itseään henkilönä ennen menetystä ja sen jälkeen, ja monissa tapauksissa ihmisen läheiset saattavat tuntea molemmat tai vain jommankumman. Tämä menetetty pala ansaitsee myös muistamisensa, koska menetyksen jättämät arvet näkyvät ihmisessä ja ne ovat havaittavissa hänessä ja hänen ympärillään; teoissa, tavoissa ja maailmankuvassa. Avoimesti huomion siirtäminen surevaan ei myöskään poissulje menehtyneen ihmisen muistoa tai sen kunnioittamista. Uusi tapa ei riko perinnettä, ja sen ymmärtämisessä mielestäni suomalaisilla olisi parantamisen varaa. •

Elokuva-arvostelu: Sentimental Value

TEKSTI: HILJA HAASE

KUVITUS: FREDRIK SOLLIWILHELM / UNSPLASH

SISÄLTÄÄ JUONIPALJASTUKSIA

JOACHIM TRIERIN ohjaama *Sentimental Value* (2025) on yksi vuoden merkittävimmistä – ellei merkittävin pohjoismainen elokuva. Elokuvan pääosassa loistaa **Renate Reinsve**, joka on tuttu Trierin läpimurtoteoksesta *The Worst Person in the World* (2021).

Trier tunnetaan herkästä ja hienovaraisesta kerronnastaan, joka puhuttelee katsojaa ilman liiallista dramatiikkaa tai nykypäivän elokuvateollisuudelle tyypillistä nopeatempoisuutta. Hänen teoksensa ovat kuin rauhoittava vastalääke hektiselle, suuriin tuotantobudjetteihin, samoja juonikaavoja ja kasvoja pyörittävälle elokuvamaailmalle.

Trier käsittelee universaaleja, kipeitä ja inhimillisiä teemoja tavalla, joka on näennäisen yksinkertainen, mutta sisimmältään monikerroksinen. *Sentimental Valuen* keskiössä ovat ylisukupolvinen kipu, perheen ja ihmissuhteiden sisäinen dynamiikka, taiteen ja elämän välinen jännite sekä yrittäminen löytää yhteys ja armo näiden

voimien ristipaineissa. Kyseessä on intiimi kertomus muistoista, sanojen painosta ja ennen kaikkea niiden puuttumisen seurauksista. Tämä heijastaa erityisesti pohjoismaista kulttuuria ja sitä, miten hiljaisuus usein toimii ihmissuhteissamme niin konfliktin kuin yhteydenkin esteenä.

ELOKUVAN keskiössä ovat sisarukset Nora (Renate Reinsve) ja Agnes (**Inga Ibsdotter Lilleaas**) sekä heidän isänsä Gustav (**Stellan Skarsgård**). Elokuvaohjaajana uraa tekevä isä on ollut lapsilleen etäinen ja valinnut hylätä heidät useampaan otteeseen. Äidin kuoltua Gustav palaa takaisin kotiin, ja vanhat haavat aukeavat. Nora on näyttelijä, joka etsii paikkaansa niin taiteilijana kuin ihmisenäkin. Agnes taas on sisaruksista nuorempi ja kantaa ymmärrystä sekä vastuuta perheen historiasta yrittäen rakentaa omaa irrallista elämäänsä. Gustavin palatessa kotiin hänellä on kaksi tavoitetta: tehdä taiteellinen paluu ja sovinto tytärtensä kanssa. Tytärten odotukset eivät kuitenkaan ole linjassa isän

idealismien kanssa; Gustav yrittää korjata menneisyyttä taiteellisin keinoin henkilökohtaisen rehellisyyden sijaan.

KESKEISEKSI näyttämöksi elokuvassa nousee vanha perintötalo, jonka historia on täynnä vaiettuja muistoja, haavoja ja tunnelatauksia. Talo ei ole pelkkä ympäristö vaan lähes oma, tarinaa ohjaava hahmonsa. Tämä yksinkertaiselta lisältä vaikuttava kerronnallinen ratkaisu toimii harvinaisen älykkäästi alleviivaamalla tarinan ydinteesiä. Se pakottaa elokuvan henkilöhahmojen – sekä katsojan – kohtaamaan ne tunteet ja totuudet, joita ei ole onnistuttu verbalisoimaan. Tämä ilmenee tunnelatautuneella hiljaisuudella ja tyhjyydellä, joka kaikuu talon jokaisessa huoneessa. Näin perintötalo muuttuu elokuvassa muistojen fyysiseksi ilmentymäksi – kuin arkistokassi, jota ei voi enää piilottaa. Se muistuttaa, miten tunteet, joita vastaan yritämme taistella ja joita emme sanoita, rakentavat meille kodin, jossa emme koskaan ole täysin kotona.

ELOKUVASSA perintötalo on kuin hiljainen todistaja kaikelle sille, mikä on jäänyt kesken ja lakaistu maton alle sen toivossa, että niihin tunteisiin ja hetkiin ei tarvitsisi enää palata. Se ei vain kehystä tarinaa, vaan antaa sille emotionaalisen muodon, johon katsoja voi kiinnittyä ja tunnistaa, kuinka pakeneminen ei auta meitä kohtaamaan sitä minää, jonka kautta voimme löytää rauhahan.

TARINA etenee hienovaraisesti ja välttelee tietoisesti melodramaattisuutta. Isä, Gustav, ilmestyy odottamatta tytärten elämään vuosien etäisyyden jälkeen, ja tuo mukanaan uuden elokuvan käsikirjoituksen, jonka hän haluaa Noran esittävän. Noran kieltäytyminen sysää liikkeelle ristiriidan, joka laajenee koko perheen tasolle. Gustav tarjoaa roolin amerikkalaiselle näyttelijälle Rachelille

(**Elle Fanning**), ja tämä päätös repii auki perheen sisäiset dynamiikat. Samaan aikaan Agnes ryhtyy tutkimaan äidin jäämistöä ja perheen historiaa, mikä avaa uusia näkökulmia menneisiin valintoihin ja vanhoihin haavoihin. Tapahtumat eivät kehity suurten käänteiden kautta, vaan arjen pienissä tilanteissa – yhteisillä aterioilla, työhuoneen ovella epäröidyissä koputuksissa, sekä niissä hetkissä, joissa joku melkein sanoo sen, mitä olisi pitänyt sanoa jo vuosia sitten.

ELOKUVA nostaa esiin vaikenemisen, muistojen muuntumisen ja anteeksiannon monimutkaisuuden – ei yksittäisinä tapahtumina, vaan prosesseina, jotka muovaavat kaikkea ihmissuhteiden sisällä. Näitä teemoja korostamalla teos ei kuitenkaan tarjoa suorista vastauksia suurimpiin

kysymyksiin, kuten miten tulisi kulkea eteenpäin tai miksi se yksi poika ei kyennyt rakastumaan minuun. Valmiiksi pakattujen vastausten sijaan katsoja kutsutaan lukemaan hiljaisuuksia ja tulkitsemaan rivien välejä, mikä tekee katsomiskokemuksesta poikkeuksellisen intensiivisen ja rehellisen.

Sentimental Value on elokuva, joka uskalttaa olla avoin ja syvästi haavoittuvainen; kaikkea sitä, mitä ainakin itse usein pelkään näyttää. Se muistuttaa, että ihmissuhteet ovat haastavin näyttämö, mutta juuri niissä piilee myös koko inhimillisen elämän ydin. Tämä teos jää pyörimään mieleen aitoudessaan – kuin ihmissuhde, josta ei koskaan täysin pääse irti. Ei täydellisyytensä vuoksi, vaan siksi, että se palautti mieleen, mille merkityksellisyys tuntuu. •

Sentimental Value, ohjaus Joachim Trier, kesto 2 h 13 min

Kirja-arvostelu: Toivo on tekoja

TEKSTI: NANNA REIN

KUVA: GUMMERUS

*“Tyttärelleni Emmalle ja kaikille tytöille,
jotka muuttavat vielä maailmaa.”*

Näin kuuluu **Sanna Marinin** omistussanat teoksessa *Toivo on tekoja*. Vaikka kirja on ennen kaikkea Marinin muistelmateos hänen pääministerivuosiltaan, se toimii samalla myös rohkaisuna kaikille naisille – erityisesti niille naisille, jotka pyrkivät politiikan pariin. Marin käsittelee teoksessa laajasti naispoliittikkoihin kohdistuvaa seksismiä sekä yhteiskunnassa vaikuttavia naisvihamielisiä asenteita ja sukupuolten välisiä kaksoisstandardeja.

Marin palaa muistelmissaan nuoruusvuosiinsa ja kuljettaa lukijaa läpi poliittisen uransa Demari-nuoriin liittymisestä kansanedustajaksi ja lopulta pääministeriksi. Pääministerikauden kriisejä hän käsittelee yksityiskohtaisesti kronologisessa järjestyksessä: kotimaan poliittisista kiistoista pandemiaan, Ukrainan sotaan ja Suomen Nato-prosessiin. Kirjan viimeisissä luvuissa hän tarkastelee pääministerikauden kohuja, päättää oman koti-

maan poliittisen saagansa ja kääntää katseen vielä maailmanpoliittiseen tilanteeseen sekä tulevaisuuden haasteisiin.

Teos on alun perin englanninkielinen ja suunnattu kansainväliselle yleisölle, mikä näkyy painotuksen hyvin selvästi. Marin käy nimittäin ajoittain varsin perusteellisesti läpi Suomen historiaa: esimerkiksi Nato-prosessin yhteydessä hän avaa Suomen asemaa Ruotsin ja Venäjän vallan alla yksityiskohtaisemmin kuin mitä suomalaiselle lukijalle olisi välttämätöntä. Myös katsaukset Suomen poliittiseen järjestelmään tuntuivat ainakin politiikan opiskelijan näkökulmasta paikoin turhan syvällisiltä, vaikkakin ne varmasti auttavat aiheeseen perehtymätöntä lukijaa hahmottamaan kokonais kuvaa. Kirjan kieli on ajoittain myös hieman kömpelöä, mikä puolestaan saattaa johtua heikosta käännöksestä. Marinin asiapitoinen ja jämäkkä kirjoitustyyli puolestaan heijastaa hänen akatee-

mista taustaansa ja poliittista uraansa, ja toisaalta on myös hyvä muistaa, että kyseessä on tietokirja eikä kaunokirjallinen teos, joten runollisuutta ei ole syytä odottaakaan. Asiallisen kerronnan lomasta löytyy kuitenkin myös kepeämpiä oivalluksia, jotka paljastavat Marinin olevan taitava kirjoittaja ja kykenevän tuottamaan lukijalle ajoittain jopa pienen hymähdyksen.

Läpi teoksen Marin nostaa esiin naispolitiikkojen kokemaa epätasa-arvoista kohtelua. Erityisesti skandaaleja käsittelevässä luvussa hän viittaa toistuvasti siihen, että monet kohut saivat alkunsa, tai ainakin paisuivat, seksististen asenteiden vuoksi. Marin pohtii myös omaa asemaansa ”naisjohtajana” ja kuvaa, kuinka eri tavoin nais- ja miespolitiikkoja arvioidaan mediassa esimerkiksi ulkonäön, pukeutumisen ja soveliaan käytöksen perusteella.

Osa lukijoista on saattanut kokea naisvihasta puhumisen liioitteluksi tai jopa keinona vältellä vastuunottoa, mutta kirjassa on myös lukuja, joissa aihe ei nouse esiin lainkaan. Ja toisaalta: voiko yhteiskunnan rakenteellisesta naisvihasta ja seksistisistä asenteista edes keskustella liikaa? Marin ei edes tuo kaikkea kokemaansa julki, ja pahimpiinkin uhkauksiin ja kommentteihin viitataan teoksessa vain ohimennen.

”Vaikka teos ei tarjoa naisille konkreettisia ohjeita maailman muuttamiseen tai patriarkaatin murtamiseen, se välittää vahvan kokemuksen rohkaisusta. Inspiraatiota kirjassa on runsaasti.”

Toivo on tekoja on lopulta varsin onnistunut muistelmateos, joka tarkastelee lähihistorian poliittisia myllerryksiä Marinin omasta näkökulmasta. Meheviä paljastuksia hallitusviisikon kulisista tai Marinin yksityiselämästä lukijan ei kannata odottaa, mutta Marin sivuaa teoksessa myös perhettään, terveyttään ja ajatuksiaan tavalla, joka tuntuu henkilökohtaiselta ilman että rikkoo yksityisyyden rajoja. Marin kirjoittaa kokemuksistaan itsevarmasti

ja avoimesti, mutta samalla aidon kiitollisesti.

Vaikka teos ei tarjoa naisille konkreettisia ohjeita maailman muuttamiseen tai patriarkaatin murtamiseen, se välittää vahvan kokemuksen rohkaisusta. Inspiraatiota kirjassa on runsaasti.

Lopulta toivo löytyy niistä teoista, joihin ihmiset – ja erityisesti naiset – uskaltavat ryhtyä muuttaakseen maailmaa. •

Sanna Marin: Toivo on tekoja. Gummerus. 255 s.

Elektra 1990

TEKSTI: JOEL TIESSALO

KUVAT: LAURA LYYTINEN / TAMMI, ART RENEWAL CENTER

EI ole helppoa kertoa uudelleen tuhansia vuosia vanhaa tarinaa, josta on sanottu jo kaikki. Ainakaan, jos kertomuksesta haluaa tehdä kiinnostavan.

Kirjailija **Markku Pääskynen** onnistuu tässä tehtävässä. Pääskysen viime vuonna ilmestynyt, Elektran myyttiä versioiva romaani *Elektra* (Tammi, 2024) on kuin antiikkinäköinen pop-ristikko, jonka ahmaisee yhdeltä istumalta.

Mytologista namedroppailua täynnä olevasta kirjasta ei voi puhua ilman että puhuu sen esikuvasta. Pieni kertaus on siis paikallaan.

Tarinaa Mykenen kuninkaan Agamemnonin ja tämän vaimon Klytaimnestran tyttärestä Elekt-rasta ovat versioineet antiikin aikana ainakin **Aiskhylos** *Oresteia*-trilogiassaan sekä **Sofokles** ja **Euripides** *Elektra*-nimisissä näytelmissään.

Myytti kertoo äärimmäisestä vihasta. Tarinassa Klytaimnestra murhaa miehensä Agamemnonin kostoksi siitä, että Agamemnon on Troijan sotaan matkatessaan uhrannut perheen tyttären Ifigeneian jumalia lepyttääkseen.

Elektra pitää Ifigeneian uhraamista olosuhteiden pakottamana, mutta isänsä murhaa hän ei anna anteeksi. Elektra hautoo kostoa äidilleen ja tämän uudelle miehelle **Aigisthokselle**, joka pyrkii nousemaan kuninkaaksi kuninkaan paikalle.

Vuosien ajan Elektra kaipaamaanpaossa elävää veljeään Orestesta, jonka hän toivoo palaavan kostaamaan isänsä murhan. Lopulta vihan kyllästävä Orestes saapuu toteuttamaan Elektran toiveen.

PÄÄSKYSEN Elektrassa myytin tapahtumat on siirretty Troijan sodan ajasta Neuvostoliiton hajoamisvuosiin ja tapahtumapaikka Mykenestä Mikkeliin. Päähenkilö on Erika, Algotin ja Kyllikin tytär, Osmo sisar.

Aluksi kaikki on hyvin. Algotin yhdessä veljensä Martinin kanssa omistama Oy Elektra Ab valmistaa oskilloskooppeja Neuvostoliiton markkinoille, ja bisnes sujuu.

Pian kuitenkin syttyy allegorinen Troijan sota, kun veljesten neuvostoliittolainen liikekumppani Pavel viettelee Martinin vaimon Helenan mukanaan Lenin-gradiin.

Yhtiön miehet päättävät lähteä kostoretkelle. Ennen lähtöä Algot ajaa vahingossa perheen nuorimman tyttären Iitan päältä autolla. Viisi päivää hautajaisten jälkeen Algot lähtee.

Lopulta Algot viettää kymmenen vuotta Leningradissa. Nämä vuodet Iitaa sureva Kyllikki ryypää silmät päästään uuden kumppaninsa, mädältä lehmäntatilta

haisevan Aukustin kanssa.

Kotona ei ole turvallista. Osmo pakenee jo varhain Helsinkiin. Erika jää.

TEOS tarkastelee menetystä, vihaa ja pelkoa kasvavan tytön silmin. Se ei kerro myyttisestä pahuudesta, vaan lähisuhdeväkivallasta. Juuri siksi tarinan lohduttomuus tuntuu sydänjuurissa asti.

Elektran myytistä on historian saatossa tehty valtavasti tulkintoja. Tarina kiinnostaa nykypäivänä esimerkiksi siksi, että se kutsuu kirjoittamaan Elektrasta vahvan naishahmon.

Laura Lyytinen / Tammi

Alkuperäisessä tarinassa Elektran rooli on ris-tiriitainen. Aiskhyloksen verenhimoinen Elektra vaatii, että ”tappajat tapettaisiin, kuten oikein on”. Sofokleen uhmakas Elektra haukkuu äitiään hirmu-hallitsijaksi päin naamaa.

Kumpikaan ei kuitenkaan ole niin vahva, että pys-tyisi äärimmäiseen tekoon itse. Tappoon tarvitaan aina mies, Orestes.

Antiikin näytelmissä leijonanosa Elektran vuoro-sanoista kuluukin veljen perään huokaillessa ja oman heikkouden valittelussa. Antiikin Elektrat kaipaavat tietysti myös aviomiestä: Sofokleen Elektra kertoo kuihtuvansa pois ”ilman omaa suojelevaa puolisoa”.

Myös moderneissa tulkinnissa Elektra on ollut tapana esittää uhmakkaana, mutta lopulta aina miestä tarvitsevana, kuin puolikkaana hahmona. Esimerkiksi unkarilaisohjaaja **Miklós Jancsón** elokuvassa *Electra, My Love* (1974) Aigisthokselle julkisesti kuolemaa vannova Elektra esitetään pelottomana kostonenkelinä, mutta edes hän ei pysty surmaamaan kuningasta ilman Oresteen apua.

Frederick Leighton (1869): *Electra at the Tomb of Agamemnon*. Art Renewal Center.

PÄÄSKYSEN tarina poikkeaa totutusta kaavasta. Erika ei ole uhmakas eikä peloton. Hän on herkkä, omaan maailmaansa vetäytyvä nuori, joka mielum-min tankkaa filosofian pääsykoekirjoja ullakolla, kul-jeskelee metsissä ja pakenee kaupunkien kahviloihin kuin uhmaa julmaa äitiään.

Erikalla on kuitenkin sellaista toimijuutta, joka Elektroilta usein puuttuu. Hänen kohtalonsa ei ole kahlittu Osmoon. Toisin kuin vaikka Aiskhyloksen Elektra-näytelmä *Haudalla uhraajat*, kertoo Pääsky-sen teos todellakin Elektrasta, ei Oresteesta.

Toki Erika kaipaa Osmoa läpi kirjan, usein enem-män kuin ketään. Hän ei kuitenkaan tarvitse Osmoa samanlaisella lamauttavalla vimalla kuin antiikin Elektrat. Pääskysen tarinassa nainen voi selvitä ilman miestä, joka saapuu pelastamaan.

Antiikin näytelmien korostaessa Oresteen pyhää tehtävää suorittaa äidinmurha, kyseenalaistaa Pääs-kysen Elektra väkivallan kierteen välttämättömyy-den.

Kun Osmo lopulta palaa Erikan luokse, on hänen kostonhimensa vieraannuttavaa. Erika tarvitsisi Os-moa vertaistueksi, ei veren vuodattajaksi.

Pääskysen teos ei opeta antamaan anteeksi, mut-ta se kysyy, mitä hyötyä kostosta on. Vahva voi olla ilmankin. •

ELEKTRAN LUKUOHJE

Erika = Elektra
Osmo = Orestes
Algot = Agamemnon
Kyllikki = Klytaim-
nestra
Aukusti = Aigisthos

Iita = Ifigeneia
Martin = Menelaos
Helena = Helena
Pavel = Paris
Oinas = Odysseus
Aki = Akhilleus
Pylvänäinen = Pylades
Kassia = Cassandra

LÄHTEET:

Markku Pääskynen: *Elektra* (2024). Tammi.

Sofokles: *Elektra*. Suom. Vesa Vahtikari. Teoksessa *Traakhiin neidot* : Aias ; Filoktetes ; Elektra (2018). Teos.

Aiskhylos: *Oresteia* (2003). Suom. Kirsti Simonsuuri. Tammi.

Ylimääräisten sormien muistolle

TEKSTI: SANNI RAPO

KUVAT: CRAIYON, NANO BANANA, NANO BANANA PRO

Tekoälyn generoimien kuvien kehittyminen ei ole vain ongelmallista—se on uhkaavaa.

ISÄNI jakaa minulle päivittäin postauksia Instagramin yksityisviesteissä. Ne ovat yleensä boomer-huumori-meemejä, videoita hassuista koirista tai kuvia liittyen poliittisiin uutisiin. Hän on tehnyt tätä lähes niin kauan kuin meillä molemmilla on ollut Instagram. Tänä vuonna olen ensimmäistä kertaa ja sen jälkeen yhä useammin joutunut vastaamaan “isä, tuo on generoitu tekoälyllä”.

Isäni kysyi, mistä tekoälyllä generoidut kuvat tunnistaa. Hyvä kysymys. Usein paras vastaus, jonka osaan antaa, on “sen tunnistaa, kun niitä on tottunut katselemaan”. Siitä ei ole hirveästi apua, ellei halua mädättää aivojaan selaamalla “tekoälymoskaa” tuntikausia kerralla päivän toisen jälkeen. Toki siltä ei voi enää välttyäkään.

Erottuvia piirteitä ovat elottomuus, epäluonnollinen tarkkuus ja kiilto sekä “piirrettyjen” kuvien tapauksessa keltainen filteri ja tasaiset viivan paksuudet. Sarjakuissa ja infografiikoissa yleensä fontti pistää silmään, vaikka ei osaisikaan osoittaa, mikä siitä tekee niin tekoälymäisen. Videoiden tunnistaminen on usein helppoa: eläimet eivät käyttäydy lajityypillisesti, pikseleiden kohina ei vastaa videokameran jälkeä eivätkä liikkeet noudata fysiikan lakeja. Äänessä on tietynlainen ontto kaiku. Tälle kaikelle voimme todennäköisesti sanoa hyvä-

Kolme vuotta sitten generoituja kuvia.

tit muutaman kuukauden sisällä. Muistattekko vielä, kun tekoäly ei hahmottanut sormia? Nykyään kummallisia käsiä ei voi pitää luotettavana tuntomerkinä.

KOEN tietynlaista kiintymystä niihin varhaisiin tekoälykuvuihin, joita näin somessa muutamia vuosia sitten. Leikin Mini Dall-E:llä itsekin jonkin verran. Klassikkokehote noudatti kaavaa ”historiallinen henkilö merkittävässä tapahtumassa väärässä ajassa”. Miksi Mini Dall-E:n kuvat eivät herätä samanlaista inhoreaktiota kuin nykyajan tekoälymallien kuvat? Silloin tekoäly oli jotain uutta ja futuristista ilman uhkakuvia. Se pystyi generoimaan kuvia absurdeista tilanteista ilman epäilystään, että kuvat olivat feikkejä. Niille saattoi nauraa pelkäämättä, että ne aloittaisivat misinformaatioaalton tai vei-

sivät joltakin työpaikan. Googlen kuvahaku oli vielä käyttökelpoinen eivätkä haitalliset ympäristövaikutukset olleet vielä laajassa tietoisuudessa.

En ole missään nimessä ensimmäinen, joka on verrannut tekoälyn virheitä **Brian Enon** lainaukseen medioihin liittyvästä nostalgista:

Whatever you now find weird, ugly, uncomfortable and nasty about a new medium will surely become its signature. CD distortion, the jitteriness of digital video, the crap sound of 8-bit — all of these will be cherished and emulated as soon as they can be avoided. It’s the sound of failure: so much modern art is the sound of things going out of control, of a medium pushing to its limits and breaking apart.

(Brian Eno: *A Year With Swollen Appendices*, Faber and Faber, 1996)

Ehkä ylimääräiset sormet ovat muutaman vuoden päästä lämmän muisto teknologiasta, joka muuttui futuristisesta auttamattoman vanhanaikaiseksi vain parissa vuodessa. Ehkä luonnoton tekoälykiilto kuvissa herättää joskus samanlaisen tunteen kuin vanhojen älypuhelimien kameran laatu nykyään. Mutta yhtäläisyydet loppuvat siihen. Mikään

tekoälyn luomassa kuvamateriaalissa ei ole liian voimakasta omalle medialleen. Siinä ei ole mitään luovaa, mitään uutta, eikä mitään taiteellista, paitsi kaikki ne teokset, joita on ilman lupaa käytetty sen koulutusdatassa.

ISÄNI kysyi hiljattain, oliko video **Paul McCartneysta** tapaamassa **Vladimir Putinia** tekoälyllä generoitu. Ei ollut, he tapasivat oikeasti vuonna 2003. Lähetin todisteeksi kuvakaappauksen vuosia sitten julkaistusta YouTube-videosta. Arvostan tätä skeptisyyttä, mutta pelkään sen laajempia seurauksia. Olisi aika katastrofaalista, jos kynnistysimme niin paljon, ettemme us-

koisi mitään näkemäämme. Siinä missä tekoäly voi keinotekoisesti luoda valheellisia skandaaleja, se voi myös saada ihmiset tyrmäämään oikeita, todisteilla varustettuja syytöksiä.

Tekoäly on edelleen melko huono hahmottamaan syvyyksiä ja säännöllisinä jatkuvia kuvioita, eivätkä videot ole päässeet kohinasta vielä eroon. Googlen tekoälyllä luoduista kuvista löytyy nykyään näkymätön vesileima, jonka Geminia voi pyytää etsimään. Isoin ongelma on kuitenkin se, että suurin osa meistä ei ole tottunut suhtautumaan kaikkeen somessa passiivisesti scrollatessamme näkemäämme terveen epäilevästi. Jokaisen koi-

ravideon aitouden tarkastaminen ei tunnu vaivan arvoiselta.

Tekoälyyn liittyvät vieläkin ne samat uhkakuvat, joista varoitettiin pari vuotta sitten: disinformatio, propaganda, kostoporno, ympäristöongelmat, vesikriisit, tekijänoikeusongelmat ja niin edelleen. Oikeastaan kaikki nämä ovat jo todellisuutta. Lisäksi tekoälyn arkisuudessa ja läpitunkevuudessa on jotain masentavan epäinhimillistä: luulen, että juuri tämä on se tekijä, joka erottaa sotkuiset *Breaking Bad* -kissojen hahmotelmat nykyisistä fotorealistisista luomuksista. •

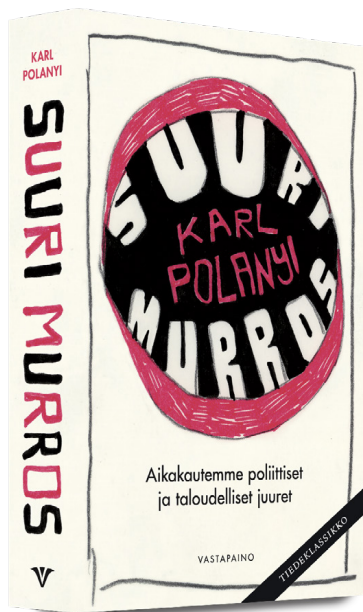
Googlen Nano Bananalla generoitu kuva.

Googlen Nano Banana Pro:lla generoitu kuva.

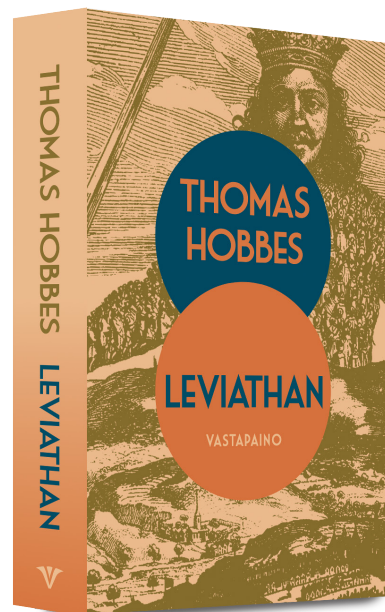
Vastapainon klassikkoja

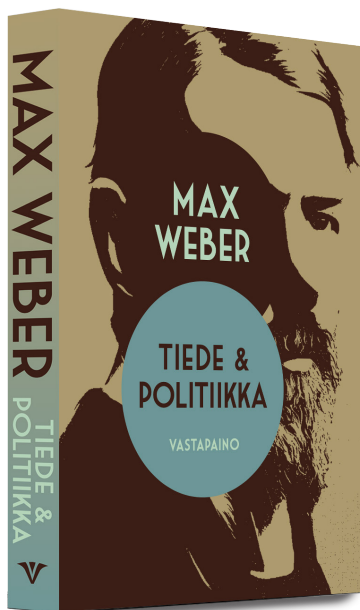
Karl Polanyi
Suuri murros
464 s.

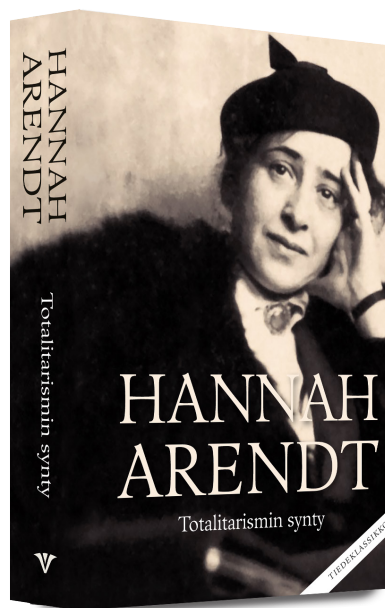
Karl Marx & Friedrich Engels
Kommunistinen manifesti
109 s.

Thomas Hobbes
Leviathan
570 s.

Max Weber
**Tiede ja politiikka –
Kutsumus ja ammatti**
150 s.

Hannah Arendt
Totalitarismin synty
731 s.

Theodor W. Adorno
**Minima Moralia – Ajatuksia
särjetystä elämästä**
348 s.

Tiesitkö?

60 %

yhteiskuntaosaajista
on koulutusta
vastaavassa työssä jo
valmistuessaan.

*Me pidämme
huolta
valtsikalaisista
kaikissa työuran
eri vaiheissa.*

*Liity omiesi
joukkoon jo
opintojen aikana!*

Yhteiskunta-alan
korkeakoulutut

yka.fi/liity

4/25

www.policylehti.com